päevi, maakondlikke laulupidusid ja I Eesti rootslaste laulupäeva (1933); ühtlasi on ta Haapsalu Meeslaulu Ühingu meeskoori juhataja a-st 1933.

A. Kasemets, Eesti muusika arenemislugu (1937); isikl. jm. saadud andmed. *J. A.*

KRENTSIUS, vt. **GRENZIUS.**

***KREUTZWALD, Friedrich Reinhold**, astus a-l 1818 Tallinnas Fr. v. Husen'i (nn. Karu kontori) teenistusse. Et K. ei sobinud kaupmehe kutsealale, jättis ta selle ameti varsti ja pääses a-l 1819 vennastekoguduse hooldaja Fr. Genge soovitusel kahe kasvandiku hulka, keda Eestimaa kub-u koolidedirektor parun Chr. Stackelberg valmistas ette õpetajaks asutada kavatsetavale rahvakooliõpetajate seminarile. Olles kostil Stakkelberg'i perekonnas õppis K. Tallinna kreiskoolis (kuni 1820), ms. ka eesti kirjakeelt praost O. R. v. Holtz'i (vt.) juhatusel. — Hageris Ohulepa mõisas olevat K-sse eriti mõjunud luuleandeline teener Jakob Fischer („Toa Jaagup") oma paljude rahvapärimustega. 1820-ndate a-te lõpul, viibides suvel vanemate juures Järvamaal Viisu mõisas, on K. selle ümbrusest üles kirjutanud juba rohkesti rahvalaule. — K. naitus Marie Elisabeth Saedler'iga, kelle Mecklenburgist sisse rännanud vanemate juures ta oli Tartus õppimise ajal olnud korteris. — Reisuromaan „Ma- ja Merrepiltid ..." on tõlgitud Fr. Hoffmann'i järgi, satiir „Kilplaste imevärklikud ... teud" on eestikohastatud G. Marpurg'i järgi ja ajalooline jutt „Risti-söitjad" on tõlge. „Kalewipoeg, eine Estnische Sage" ilmus Tartus 1857—61 (5. tr. Tartus 1935) Õp. E. S-i toimetustes IV ja V köites üheskoos C. G. Reinthal'i ja osalt G. J. Schultz-Bertram'i (vt. neid) poolt tehtud saksakeelse tõlkega. 1869. a. ilmus sellessamas seerias G. Blumberg'i (vt.) ja nähtavasti ka K-i enda ühistööna teose kommentaar „Quellen und Realien des Kalewipoeg nebst Varianten und Erzählungen". „Kalevipoeg" on ilmunud ungari keeles A. Bàn'i (vt. ka *Suppl.*) tõlkes a-l 1929, peale selle veel juudi, läti, prantsuse (proosaväljaanne) jt. keeltes. — „Eesti-rahva Ennemuistesed jutud ..." on ilmunud alul 3 osas (I Tall., 1860; II Tartu, 1864; III Tartu, 1865; 2. tr. ilmus 1875). Need on ilmunud osalt ka inglise keeles (W. F. Kirby, „The Hero of Esthonia ...", London, 1895). K-i kirjavahetusest on ilmunud K. Leetberg'i (vt. ka *Suppl.*) toimetusel ainulaadne ja kirjanduslikultki väärtuslik „Kreutzwaldi ja Koidula kirjavahetus" I, II (Tartu, 1910, 1911) ja M. Lepiku toimetusel „Faehlmanni ja Kreutzwaldi kirjavahetus" (Tartu, 1936).

Kampmaa, Peaj. IIIII (1933); A. Säärits, „Lembitu" algupära kriitika (E. Kirj. 1927, nr. 11, 1928, nr. 2 ja 4, 1933, nr. 4, 5 ja 6); G. Suits, „Kalevipoeg" rahva-eeposena ja kunstitööna (E. Kirj. 1911, lk. 449—461); A. Anni, Fr. R. Kreutzwaldi „Kalevipoeg" I: „Kalevipoeg" eesti rahvaluules (1934; selles ka pikem bibliograafia) ja II: „Kalevipoja" saamislugu (1936); A. Anni, F. R. Kreutzwald'i 50-ndal surmapäeval (E. Kirj. 1932, nr. 12); Liis Tohver, Kreutzwaldi väliskirjanduslikust eruditsioonist (1932); Selma Holberg, Kreutzwaldi usundlik maailmavaade (1933); A. Annist ja G. Saar, Kreutzwald, Jean Paul ja Witschel (1936); G. Suitsu mitmed artiklid noorest Kreutzwaldist („Looming" 1931, nr. 9 ja 10, 1932, nr. 6, 1933, nr. 4, 5, 6, 7 ja 8, 1934, nr. 4, 5, 7 ja 10, 1935, nr. 1, 2 ja 3); A. Aspel, Lähtekohti Kreutzwaldi stiili iseloomustamiseks (E. Kirj. 1937, nr. 8 ja 9); A. Säärits, Friedrich Reinhold Kreutzwald'i ühiskonnasuhe (E. Kirj. 1932, nr. 10). *A. A.*

KRIISA, Jaan, avalik tegelane, sünd. 19. XII 1882 vkj. Tartumaal Ulila v. taluomaniku pojana, õppis 1898—1905 H. Treffner'i eragümnaasiumis Tartus, sooritas 1905 Peterburis eksternina küpsuseksami ja astus 1906 Tartu ülikooli õigusteaduskonda, mille lõpetas 1911. A-l 1911—12 teotses K. Pärnus ja 1912—17 Valgas advokaadina, võttes Valgas asudes osa ka seltskondlikust tegevusest „Säde" seltsi juhatuses jm. ning olles 1917 linnapea abi. Sügisel 1917 Tartu siirdunud, sai ta nov-s Tartu linnapeaks, kellena toimis kuni omavalitsuste ülevõtmiseni enamlaste poolt jaan. 1918 ja peale Saksa okupatsioonivõimu langust s. a. lõpul. Peale Tartu langemist enamlaste vägede kätte dets. lõpul 1918 toimis K. Viljandis Lõuna-Eesti abikomissarina rinde varustamise ja mobilisatsiooni alal, oli jaan-st nov-ni 1919 jälle Tartu linnapea, seejärel kuni okt. 1920 toitlusminister J. Tõnisson'i (vt. ka *Suppl.*) kahes valitsuses. Nov-s 1918

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 142